

# MAGYAR NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

IV. ÉVF. 43. 44. SZ.

1880. JULIUS. AUGUSZTUS.

MINDEN JOG FENNTARTATIK.

**TARTALOM:** Additamenta ad Algologiam dacicam. I. Enumeratio algarum nonnullarum in comitatibus Kolos, Torda-Aranyos, Udvarhely et Hunyad lectarum, auctoribus J. SCHAARSCHMIDT et A. TAMÁS. — Könyvismertetések. J. REINKE Lehrbuch der Allgemeinen Botanik mit Einschluss der Pflanzen. HOOKER The Flora of British India. VII. R. HARTIG Untersuchungen aus dem forstbotanischen Institut zu München. I. — Tudós társaságok. — Kinevezések.

**MELLÉKLET:** A. KANITZ Plantae Romaniae hucusque cognitae. p. 93—124.

## ADDITAMENTA AD ALGOLOGIAM DACICAM.

Ezen közös cím alatt, közlünk majd időnként az egykori Erdély és szomszéd megyéire vonatkozó algológiai adatokat.

M. Fuss<sup>1)</sup> ki az eddig ismeretes adatokat összeállította, a *Characeák*at leszámítva, alig sorol fel negyven fajt. Azóta még Dr. Entz<sup>2)</sup> egy. tanár közölt egy becses adalékot és Törmösváry Ö.<sup>3)</sup> 165 *Bacillariaceae* fajt sorolt fel. K. Á.

### I.

## ENUMERATIO ALGARUM NONNULLARUM IN COMITATIBUS KOLOS, TORDA-ARANYOS, UDVAR- HELY ET HUNYAD LECTARUM

auctoribus

JULIO SCHAARSCHMIDT et ALBERTO TAMÁS.

Adataink legnagyobb része Kolozsvár környékére vonatkozik, lelhelyeink a következők: Kolozsvár, Bács, Kardosfalva, Békás, Szamosfalva, Mező Szilvás, Örményes (Kolozsm.); Sze-

<sup>1)</sup> M. Fuss „Syst. Aufzählung der in Siebenbürgen angegebenen Cryptogamen“ Arch. des Ver. f. siebenb. Landeskunde. Neue Folge XIV. Hermannstadt 1878. 424—427.

<sup>2)</sup> MNL. IV. 7—9.

<sup>3)</sup> MNL. III. 145—152. IV. 17—20.

licse, Bányabükki völgyek (Torda-Aranyosm.); Bethlenfalva, Baróth, Homorod (Udvarhelym.) és Csértést (Hunyadm.).

Kimaradnak jegyzékeinkből a *Characeák*, melyek egy későbbi közlemény tárgyát teendik.

A meghatározásra szolgáló comparativ ábrák, exsiccatumok az illető fajoknál idézve lettek, legfőbb törekvésünk volt csak azon adatokat venni fel, melyek ábrák vagy szárított példányokkal összehasonlíthatók voltak.

Gyűjtött anyaguinkat a k. m. tud. egyet. növénytani intézetben dolgoztuk fel. Dr. KANITZ Á. ny. r. tanár úr az intézetet, saját könyvtárát teljes rendelkezésünkre bocsátotta és tanácsaival támogatott, fogadja ezért köszönetünket.

Egynehány adatot Dr. MIKA K. egy. tanársegéd úr volt szíves átengedni, ezeket (M.)-el jeleztük.

### Chroococcaceae.

1. *Chroococcus minor* (Kütz.) NAG. einzell. alg. t. I. f. 4. Kolozsvár in piscina maior. horti bot. Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.
2. *Merismopedia glauca* (EHRENB.) NAG. Kolozsvár in piscina maior. horti bot. et in aquario calidarii horti bot.
3. *Glozocapsa aeruginosa* (CARM.) Kütz. Csértést in rivulis ad lapides.

### Oscillariaceae.

4. *Oscillaria subtilissima* Kütz. tab. phyc. I. 38. Ubique cum sequ. O.
5. *O. tenerima* Kütz. tab. phyc. I. t. 38. f. 8. Kolozsvár in fonte hort. bot.
6. *O. tenuis* AG.  
*viridis* (VAUCH.) Kütz. tab. phyc. I. t. 41. f. 6. Kolozsvár in fonte et in cupis horti bot.  
*sordida* Kütz., NORDST. et WITTR. Alg. scand. VI. 289. Kolozsvár in aquis quietis, Bibarcfalva in acidulo, Baroth in fossis.
7. *O. Frölichii* Kütz. tab. phyc. I. t. 41. f. 1. Kolozsvár in piscinis hort. bot., in aquis paludosis et foenat. Szénafű dict.

### Nostocaceae.

8. *Nostoc glomeratum* Kütz. COHN Beitr. I. B. ii. Heft t. II. f. 5. Kardosfalva in stagno turfoso ad radices *Lemnae minoris* L.
9. *N. commune* VAUCH. Kütz. tab. phyc. II. t. 6. f. 1. Kolozsvár in terra nuda humida horti bot., in stagnis ad riv. Békás.

10. *Anabaena Flos Aquae* (LYNGB.) KÜTZ. tab. phyc. I. 94. Biharcfalva in acidulo, Baróth in fossis.  
 $\beta$  *circinalis* RABENH. Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.
11. *Sphaerozyga oscillarioides* (BORY) KÜTZ., NORDST. et WITTR. Alg. scand. IV. 196. Kolozsvár in piscina maior. hort. bot.
12. *Cylindrospermum flexuosum* (AG.) RABENH., KÜTZ. tab. phyc. I. t. 95. f. 8. Bács in riv. ejusdem nominis.
13. *Lyngbya curvata* (KÜTZ.) RABENH. KÜTZ. tab. phyc. I. t. 78. In fossis sylvae Bükk dictae.
14. *Microcoleus anguiformis* HARV., KÜTZ. tab. phyc. I. t. 57. Kolozsvár in puteali scaturiginis piscinae majoris hort. bot.
15. *Leptotrix parasitica* KÜTZ. tab. phyc. I. t. 59. f. 2. Kolozsvár in piscina major. ad *Cladophoras*.
16. *Lrigidula* KÜTZ. tab. phyc. I. t. 59. f. 3. Kolozsvár in fossis sylvae Bükk dictae ad *Conservam bombycinam*.

#### Scytonemaceae.

17. *Scytonema gracile* KÜTZ. tab. phyc. II. t. 21. f. 2. Kardosfalva in stagnis turfosis, Bethlenfalva in fossis sylvae Csereerdő dictae.

#### Desmidiaceae.

18. *Hyalotheca dissiliens* (SM.) BRÉB., RALFS brit. desm. t. I. f. 1. DELP. spec. desm. t. I. f. 3. Szelicse in stagnis turfosis.
19. *Desmidium Swartzii* AG., RALFS brit. desm. t. IV. DELP. spec. desm. t. II. f. 8—11. NÁG. einzell. alg. t. VIII. f. D. cum antecedente in iisdem locis.
20. *Sphaerosoma vertebratum* RALFS brit. desm. VI. f. 1. RABENH. alg. eur. III. p. 105. Szelicse in stagnis turfosis.
21. *Penium closterioides* (BRÉB.) RALFS brit. desm. XXXIV. f. 4. NORDST. et WITTR. Alg. scand. VI. 264. Kolozsvár.
22. *Closterium Lunula* (MÜLL.) EHRENB., RALFS brit. desm. t. XXVII. f. 1. RABENH. alg. europ. III. p. 163. Bethlenfalva in riv. Határpatak, Kolozsvár in aquis stagnantibus riv. Békás et ad Kardosfalva.
23. *Cacerosum* EHRENB., RALFS brit. desm. t. XXVII. f. 2. Kolozsvár in aquis paludosis foenat. Szénafű dict., Torda in aquis stagnantibus salsis (M.).
24. *C. lineatum* EHRENB., RALFS brit. desm. t. XXX. f. 1. Bethlenfalva in riv. Határpatak.
25. *C. acutum* (LYNGB.) BRÉB.  
 $\beta$  *tenerrima* (KÜTZ.) RALFS brit. desm. t. XXXV. f. 10. Szelicse in aquis turfosis.

26. *C. Venus* KÜTZ. RALFS brit. desm. XXXV. f. 2. Kolozsvár in aquario calidarii horti bot. inter *Spirogyras*.
27. *C. Ehrenbergii* MENEGH., RALFS brit. desm. t. XXVIII. f. 2. Kolozsvár in lacunis secus viam ferream.
28. *C. moniliferum* (BORY) EHRENB. NÄG. einzell. alg. t. VI. f. c. RALFS brit. desm. XXVIII. f. 3. Kolozsvár in fossis foenat. Szénafü dict., Szamosfalva in lacunis aquae dulcis (M.) Bethlenfalva in riv. Határpatak.
29. *Pleurotaenium truncatum* (BRÉB.) NÄG., RALFS brit. desm. t. XXVI. f. 2. Szelicse in stagnis turfosis
30. *Cosmarium Cucumis* CARDA, RALFS brit. desm. t. XV. f. 2 RABENH. alg. eur. III. p. 108. Bethlenfalva in riv. Határpatak, Szelicse in stagnis turfosis.
31. *C. bioculatum* BRÉB. RALFS brit. desm. XV. f. 5. Kolozsvár in fossis secus viam publicam agri Bivalyrét.
32. *C. Meneghini* BRÉB.  
 $\alpha$  *genuinum* KIRCHN., RALFS brit. desm. t. XV. f. 6. Kolozsvár in piscina major. horti bot. Bethlenfalva in fossis sylvae Csereerdő dictae.
23. *C. undulatum* CORDA, RALFS brit. desm. t. XVII. f. 8. Kolozsvár in piscina maior. horti bot. Szamosfalva in lacunis aquae dulcis (M.)
34. *C. margaritifera* (TURP.) MENEGH., NÄG. einzell. alg. t. VII. f. a. 2. RALFS brit. desm. t. XVI. f. 2. Bethlenfalva in riv. Határpatak.
35. *C. Botrytis* (BORY) MENEGH., DE BARY conjug. t. VI. f. 1. RALFS brit. desm. t. XVI. f. 1. Szelicse in aquis turfosis Bethlenfalva in riv. Határpatak, Kolozsvár in fossis, aquis quietis sylvae Bükk dictae.
36. *C. sublobatum* (BRÉB.) ARCHER, RALFS brit. desm. t. XXX. 2. f. 4. Szelicse in aquis turfosis.
37. *C. tetraophthalmum* (KÜTZ.) BRÉB., RALFS brit. desm. f. 11. Szelicse in aquis turfosis.
38. *Euastrum binale* (TURP.) RALFS brit. desm. t. XIV. f. 8. Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.
39. *Staurastrum gracile* RALFS brit. desm. t. XXII. f. 12. Szelicse in aquis turfosis stagnantibus.

### Zygne m a c e a e.

40. *Rhynchonema angulare* (HASSALL) KÜTZ. tab. phyc. V. t. 34. Kolozsvár in stagnis sylvae Bükk dictae.
41. *R. Hassallii* (JENNER) KÜTZ. tab. phyc. V. t. 32. cum antecedente iisdem locis.

42. *Spirogyra quinina* (Ag.) Kütz. tab. phyc. t. V. f. 22. Kolozsvár in fonte fœnat. Szénafű, cum zygosporis.
43. *S. decimina* (MÜLL.) Kütz.  
     *β flavicans* Kütz. tab. phyc. V. t. 23. Kolozsvár in piscina maior. horti bot.
44. *S. majuscula* Kütz. tab. phyc. V. t. 26. Kolozsvár in piscina maior. horti bot.
45. *S. Weberi* Kütz.  
     *β elongata* (SPR.) RABENH., Kütz. tab. phyc. V. t. 23. Kolozsvár in fonte fœnat. Szénafű dict. cum zygosporis.
46. *S. insignis* (HASSALL) Kütz.  
     *γ Braunii* RABENH., Kütz. tab. phyc. V. t. 31. Kolozsvár in piscina maior. horti bot.
47. *S. arcta* Kütz. tab. phyc. V. t. 21. Kolozsvár in piscina maior. hort. bot.
48. *S. gracilis* Kütz.  
     *δ parva* (HASSALL) Kütz. tab. phyc. V. t. 18. Kolozsvár in piscina minor. horti bot.
49. *S. longata* (WAUCH.) Kütz. tab. phyc. V. t. 20. Kolozsvár in piscina maior. horti bot. in fossis sylvae Bükk dictae.
50. *S. rivularis* (HASSALL) RABENH., Kütz. tab. phyc. V. t. 25. Kolozsvár in piscina maior. et aquario calidarii hort. bot.
51. *S. nitida* (DILLW.) LINK, Kütz. tab. phyc. V. t. 27. SURINGAR observ. phycolog. t. III. f. 8. Bethlenfalva in riv. Határpatak, Mező Szilvás in fossis secus viam publicam.
52. *Zygnema stellinum* (Ag. em.) KIRCHN.  
     *δ subtile* (Kütz.) RABENH., Kütz. tab. phyc. V. t. 16. in aquis paludosis riv. Békás.
53. *Z. cruciatum* (VAUCH.) Ag., Kütz. tab. phyc. V. t. 27. Bethlenfalva in riv. Határpatak, Mező Örményes in aquis stagnantibus secus viam publicam, Kolozsvár in cupis hort. bot.
54. *Mesocarpus parvulus* HASS., DE BARY conjug. t. II. f. 10. Kolozsvár in piscina maior. horti bot. Bethlenfalva in fossis sylvae Csereerdő dictae.
55. *M. genuflexus* (Ag.) NOB. Kütz. tab. phyc. V. t. 1. Kolozsvár in fonte fœnat. Szénafű dict., in fossis sylvae Bükk dictae.
56. *M. gracilis* Kütz. tab. phyc. V. t. 2. in piscina maior. horti bot.
56. *M. subtilissimus* (HULSE) KIRCHN. In riv. Bács.

Protozoocaceae.

58. *Pediastrum simplex* MEYEN, EHRENB. infus. t. XI. f. 2. NORDST. et WITTR. Alg. scand. V. 235. Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.

59. *P. Boryanum* (TURP.) MENEGH., RALFS brit. desm. XXXI. f. 9. Kolozsvár in aquario *Nymphaearum* hort. bot.   
 ε *granulatum* (KÖTZ.) RABENH. Kolozsvár in piscina minor. horti bot. (M.)
60. *P. bidentulum* A. BRAUN, RALFS brit. desm. XXXI. f. 10. Kolozsvár in aquario *Nymphaearum* hort. bot.
61. *P. Ehrenbergii* (CORDA) A. BRAUN, NÄG. einzell. alg. t. V. n. f. 3. RALFS brit. desm. XXXI. f. 1. Bethlenfalva in stagnis fossisque sylvae Csereerdő dictae, Szamosfalva in lacunis aquae dulcis (M)
62. *Scenedesmus acutus* MEYEN, RALFS brit. desm. XXXI. f. 14., XXXIV. f. 16. Kolozsvár in piscina maior. horti bot., in fossis foenat. Szénafű dict.   
 β *obliquus* (TURP.) KÖTZ., RALFS brit. desm. XXXI. f. 15. Kolozsvár in piscinis hort. bot.
63. *S. quadricauda* (TURP.) BRÉB., RALFS brit. desm. t. XXXI. f. 12. Kolozsvár in aquario *Nymphaeae* horti bot. forma *major* Bethlenfalva in fossis sylvae Csereerdő dictae.   
 γ *horridus* KIRCHN. Kolozsvár in piscinis hort. bot.
64. *Pleurococcus miniatus* (KÖTZ.) NÄG. einzell. alg. t. IV. f. 8. Kolozsvár in aquis stagnantibus secus viam ferream et fossis agri Bivalyrét dicti.
65. *P. vulgaris* MENEGH. Kolozsvár in truncis arbor. horti bot.
66. *Eremosphaera viridis* DE BARY conjug. t. VIII. f. 26—27. Kolozsvár in fossis sylvae Bükk dictae.

### Palmellaceae.

67. *Apiocystis linearis* NÄG. einzell. alg. t. II. f. A. 2. Kolozsvár in piscina minor. horti bot. (M)
68. *Rhaphidium polymorphum* FRESEN.   
 β *fusiforme* (CORDA) NÄG. einzell. alg. t. IV. f. c. 1. Kolozsvár in piscina maior. et minor. horti bot. (M.), Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.
69. *R. minutum* NÄG. einzell. alg. t. IV. f. c. 2. Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.

### Vaucheriaceae.

70. *Vaucheria sessilis* VAUCH., KÖTZ. tab. phyc. V. t. 59. cum oogon. et antherid. Kolozsvár in scaturigine fontis hort. bot. Kardosfalva in lacunis turfosis et in aquis stagnantibus riv. Békás, in fossis sylvae Bükk dictae.
71. *V. geminata* J. WALZ, PRINGS. Jahrb. V. t. XII. f. 7—11. ut antecedens, in riv. Bács, et in fossis ad riv. Békás.

72. *V. hamata* J. WALZ, PRINGS. Jahrb. V. t. XII. f. 12—16. ut antecedens in fossis ad riv. Békás.  
 73. *V. terrestris* LYNGB. J. WALZ, PRINGS. Jahrb. V. t. XIII. f. 18—19. in fossis ad riv. Békás.

Ulotrichaceae.

74. *Hormiscia moniliformis* (Kütz.) RABENH. Bethlenfalva in fossis sylvae Csereerdő dictae.  
 75. *Ulothrix zonata* (WEB. et MOHR) KÜTZ., DODEL PRINGS. Jahrb. X. t. XXXI. f. 2. 3, t. XXXII. f. 3., t. XXXIII. f. 2. 3. 4., t. XXXIV. f. 19. 22. 23. cum macro- et microzoosporis et in statu divisionis m. Martio, Kolozsvár ad puteale fontis horti bot., forma tenuior in statu fructif. et division. in riv. Békás, Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae.  
 76. *U. subtilis* Kütz. tab. phyc. II. t. 85. Bethlenfalva, Csertest in rivulis ad lapides.  
     *δ stagnorum* RABENH., Kütz. tab. phyc. II. t. 87. Kolozsvár ad tect. vitr. calidarii horti bot., Bethlenfalva in stagnis sylvae Csereerdő dictae, Homorod in balneo, Csertest in rivulis.  
 77. *U. radicans* Kütz. tab. phyc. II. 95. Homorod in aquis balnei.  
 78. *Schizogonium murale* Kütz. tab. phyc. II. t. 98. Kolozsvár in fossis sylvae Bükk dictae.  
 79. *Conserva bombycina* AG. Kütz. tab. phyc. III. t. 46. f. 1. Kolozsvár in fossis sylvae Bükk dictae et in piscina maior. horti bot.  
 80. *Cutriculosa* Kütz. tab. phyc. III. t. 44. Kolozsvár in aquario calidarii et circa puteal. horti bot.  
 81. *C. affinis* Kütz. tab. phyc. III. t. 42. Kolozsvár in fossis sylvae Bükk dictae.  
 82. *C. fontinalis* BERK., Kütz. tab. phyc. III. t. 45. Bethlenfalva in riv. Határpatak.

Cladophoraceae.

83. *Stigeoclonium longipilus* Kütz. Kolozsvár in aquis stagnantibus secus viam ferream, in fossis agri Bivalyrét dicti et in riv. Bács, Mező-Örményes in font.  
 84. *Cladophora fracta* (DILLW.) Kütz. tab. phyc. IV. t. 50. Kolozsvár in piscinis hort. bot. Mező-Örményes in fontibus.  
     *γ horrida* Kütz. Kolozsvár in aquario calidarii hort. bot.  
 85. *C. glomerata* (L.) Kütz. tab. phyc. IV. t. 33. Kolozsvár in piscina maior. horti bot. Csertest in rivulis.

### Oedogoniaceae.

86. *Oedogonium Rothii* (HASSALL) BRÉB. Kütz. tab. phyc. III. t. 33. Bethlenfalva in aquis stagnantis sylvae Csereerdő dictae.  
 87. *O. Braunii* Kütz. tab. phyc. III. t. 40. Bethlenfalva in riv. Határpatak.  
 88. *O. capillare* (DC.) Kütz. tab. phyc. III. t. 40. Bethlenfalva in aquis stagnantis sylvae Csereerdő.  
 89. *O. vesicatum* Kütz. tab. phyc. III. t. 34. f. 1. Kolozsvár in aquario calidarii horti bot. Bethlenfalva in fossis.  
 90. *O. scutatum* Kütz. tab. phyc. III. t. 34. f. 5. Kolozsvár in cupis etiam in aquario calidarii hort. bot.  
 91. *Bulbochaete setigera* (ROTH) AG. Kütz. tab. phyc. IV. t. 86. Bethlenfalva in aquis stagnantis sylvae Csereerdő dictae.

### Coleochaetaceae.

92. *Coleochaete orbicularis* PRINGS. Jahrb. II. t. VI. f. 1. Kolozsvár in aquario calidarii hort. bot. ad *Spirogyras*.

### Lemnaceae.

93. *Chantransia chalybea* (LYNGB.) FRIES Kütz. tab. phyc. V. t. 41. Kolozsvár in puteali pisc. maj. et in aquario calidarii horti bot.

## KÖNYVISMERTETÉSEK.

Lehrbuch der Allgemeinen Botanik mit Einschluss der Pflanzenphysiologie. Für den Gebrauch der Studierenden an Universitäten und Akademien sowie zum Selbstunterricht bearbeitet von Dr. J. REINKE ord. Prof. der Botanik und Director des pflanzenphysiologischen Instituts der Universität Göttingen. Mit 295 Original-Holzschnitten und einer Tafel in Farbendruck. Berlin Wiegandt, Hempel et Parey. 1880. XVI. 584 pp. 8°.

41] Szerző nézete szerint egy tankönyv főfeladata, a jelenkor tudományos eszméit lehetőleg példákbán feltüntetni, ezek kiválasztása képezi a szerző főfeladatát. R. arra figyelmeztet, hogy a munkájában tárgyalt részletek nagyobb része saját kutatásain alapszik. A munkáról legjobb áttekintést nyújt a tartalomjegyzék, a melynek fejezeit ezenel felemlítjük. I. Morphologie. I. Zellenlehre. i. Begriff der Zelle (p. 3—19). ii. Die Zellwand (p. 20—44). iii. Protoplasma, Zellsaft, Zellkern (p. 44—60). iv. Secundäre Einschlüsse der Pflanzenzelle (p. 61—80). v. Zellbildung und Zelltheilung (p. 80—90). II. Allgemeine Histologie und Entwicklungslehre. vi. Die Verbindung

der Zellen unter einander (p. 91—107). vii. Das primäre Bildungsgewebe oder Urmeristem (p. 107—45). viii. Einige Hauptsätze und wichtigere Begriffe der allg. Entwicklungslehre (p. 146—58). III. Gliederung und Metamorphose des Pflanzenkörpers in seiner vegetativen Organen Vorl. Uebersicht (p. 159—60). ix. Die Körperform der *Thallophyten* (p. 160—85). x. Die Vegetationsorgane der *Moose* (p. 185—92). xi. Gliederung der Vegetationsorgane der *Gefäßpflanzen* (p. 192—232). IV. Anatomie der Vegetationsorgane der *Gefäßpflanzen*. xii. Das primäre Stadium des Laubsprosses (p. 233—61). xiii. Das secundäre Dickenwachsthum des Stammes (p. 261—79). xiv. Die Wurzel (p. 279—84). xv. Organe für spezifische Leistungen (p. 285—305). V. Die Erscheinungen der Fortpflanzung. Vorläufige Orientirung (p. 306—10). xvi. Fortpflanzung und Generationswechsel der *Thallophyten* (p. 310—47). xvii. — der *Archegoniaten* (p. 347—61). xviii. Die Fortpflanzung der *Phanerogamen* (p. 361—400). II. Physiologie. VI. Vorbegriffe. xix. Allg. Grundlagen der Physiologischen Erkenntniss (p. 403—19). xx. Uebersicht der Diffusionserscheinungen (p. 419—36). VII. Physikalische Bewegungen in der Pflanze. xxi. Die Bewegungen der Inponderabilien (p. 437—44). xxii. — der Flüssigkeiten in der Pflanze (p. 444—56). VIII. Chemische Bewegungen in der Pflanze. xxiii. Die Aufnahme der Nährstoffe (p. 457—67). xxiv. Die Assimilation der Nährstoffe (p. 464—76). xxv. Bewegungen und Wandlungen der assimilirten Stoffe in der Pflanze (p. 476—93). xxvi. Athmung und Gärung (p. 494—510). IX. Wachsthumsbewegungen. xxvii. Allg. Erscheinungen des Wachsthum (p. 511—35). xxviii. Die Abhängigkeit des Wachsthum von äusseren Kräften (p. 535—45). xxix. Wachstumsreize (p. 545—63). X. Bewegungen ausgewachsener Pflanzentheile. xxx. Variationsbewegungen (p. 564—73). xxxi. Locomotorische Bewegungen (p. 573—78).

The Flora of British India by Sir J. D. Hooker etc. assisted by various botanistes. Part VII. London L. Reeve et Co. 1880. 8°.

42] Ezen Part VII. tartalmazza a II. kötet utolsó ívet, melyeken bevégeztetnek az *Araliaceák* (p. 737—740) és tárgyalatnak C. B. CLARKE által a *Cornaceák* (p. 740—748), következík végre az Index of Genera, Species and Synonyms. A könyv hátralevő nagyobb része, tehát a harmadik kötethez tartozik. Valóban sajnálni kell, hogy ezen pár ívet nem adták a part VI-hoz és így elrejtett helyen kezdődik a harmadik kötet, az előttünk levő könyvben ez a *Caprifoliaceae* C. B. CLARKE-től (p. 1—17.) és a *Rubiaceae* J. D. Hooker-től (p. 17—192.) tartalmazza, a *Saprosma* genus vége és a hátralevő *Hydnophytum*, *Myrmecodia*, *Paederia*, *Hamiltonia* és

*Leptodermis* genusok a Part VIII-ban fognak majd napvilágot látni. Ohajtandó, hogy ezen nagyfontosságú mű folytatásai mielőbb jelenjenek meg.

Untersuchungen aus dem forstbotanischen Institut zu München.  
Herausgegeben von Dr. ROBERT HARTIG, Professor an der Universität München I. Mit 9 lith. Tafeln und 3 Holzschnitten. Berlin Julius Springer 1880. 165. pp. Lex. 8°.

43] Bajorországban, az erdészeti tanítását a tud. egyetemhez csatolták és így az erdészeti növénytan mint külön tantárgy, külön jól szervezett intézettel van ellátva, ha még hozzá tesszük, hogy ROBERT HARTIG kezébe van fektetve azon tanszék és intézet, akkor mindenki meg van arról győződve, hogy ott mind tudományos nézpontról mind a gyakorlat érdekében minden csak kitelhető eszközöltetik. Az előttünk fekvő könyv csak HARTIG munkáit tartalmazza, az egyszerű címek mutatják mily nagy érdekű kérdéseket tárgyalt abban. 1. Der Eichenwurzelstodter, *Rosellinia quercina* R. HART. (p. 1—32). 2. Der Buchenkeimlingspilz, *Phytophthora Fagi* R. HART. (p. 33—57). 3. Der Ahornkeimlingspilz, *Cercospora acerina* R. HART. (p. 58—62). 4. Die Lärchenkrankheiten, insbesondere der Lärchenkrebspilz *Peziza Willkommi* R. HART. (p. 63—87). 5. Der Fichtenrindenpilz *Nectria Cucurbitula* R. HART. (p. 88—108). 6. Der Krebspilz der Laubholzbäume, *Nectria ditissima* TUL. (p. 109—128). 7. Frost und Frostkrebs (p. 129—140). 8. Ueber den Sonnenbrand oder die Sonnenrisse der Waldbäume (p. 141—144). 9. Zersprengen der Eichenrinde nach plötzlicher Zuwachssteigerung (p. 145—150). 10. Die Buchenbaumlaus, *Lachnus exsiccator* ALT. (p. 151—155). 11. Die Buchen-Wolllaus, *Chermes fagi* KALT. (p. 156—163). 12. Der zerschlitzte Warzenpilz, *Telephora laciniata* PERS. (p. 164—165).

## TUDÓS TÁRSASÁGOK.

K. m. természettudományi társulat. 1880. jun. 16. vál. ülés. Másodtitkár mint a növényteni bizottság jegyzője jelentést tesz a bizottságnak jun. 10. az idej növényteni nyílt pályázat ügyében tartott üléséről:

„Elnök előterjeszti a beérkezett pályázatokat.

A kitűzött határnapig, 1880. april 30-áig a következő 18 ajánkozás érkezett be: I. „Magyarország gombaviránya kézikönyvé”-nek megírására. II. „Kecskeméttől Czegléd-, Szolnok- és Szegedig menő vasút és a Tisza közé eső terület virányának átkutatására és leírására.” III. „Tolnamegye flórájára vonatkozó adatok összeállítására.” IV. „Erdély kormophytnövényei füvészkönyvének megírására.” V. „A

Hany tőzegrét flórájának tanulmányozására.\* VI. „A *Botrytis* genus monographiájának megírására.” VII. „A magyarországi *Bacillaria-ceák* monographiájának megírására.” VIII. „A magyarhoni *Desmidiaceák* monographiájának megírására.” IX. Ajánlja a választmánynak, hogy a pályadíjat Magyarország borvidékeinek megírására fordítsa. X. „A hazánkban általánosan elterjedt phanerogam növények bonc-, szövet- és fejlődéstani leírására.” XI. „Magyarország szőlőtőkén élősködő gombák monographiájának megírására.” XII. „A magyarhoni fossil flóra” c. munka kidolgozására. XIII. A Balkán-félszigeten észlelt növények leírására és ez által hazánk délkeleti flórájának megvilágosítására. XIV. „Magyarország növényföldrajzikézikönyvének” megírására. XV. „Horvátország négy megyéje, katonai végvidéke, a magyar és horvát tengerpart s a horvát és dalmát határhegyek (vagy Erdélyország) edényes növényeinek felkutatására és leírására.” XVI. „Magyarhon virányá”-nak megírására. XVII. „A Magas-Tátra virányá”-nak megírására. XVIII. „A magyar tengerpart moszatainak tanulmányozására.”

Elnök felkéri a bizottság tagjait, hogy tekintve az ajánlatok nagy számát, az érdemleges tárgyalásba való bocsátkozás előtt a megbízatást illetőleg bizonyos irányadó elvekben állapodjék meg; egyúttal jelenti, hogy a XVIII. számú ajánlat tevője a pályázattól visszalépett, továbbá, hogy a XVI. sz. ajánlat névtelenül, jelíges levéllel érkezett és így a nyílt pályázatban a szabályok értelmében részt nem vehet és végre, hogy a IX. számú tulajdonképen nem ajánlkozás, hanem ajánlat a választmánynak a pályadíj mikénti felhasználására s így ugyancsak tekinteten kívül marad. A bizottság ezek után a következő elveket állapítja meg:

1. A pályázat tisztán növénytani levén, első sorban a szorosan vett növénytani munkák veendőik tekintetbe.

2. A nyílt pályázat természete hozza magával, hogy megbízásban olyan ajánlatok tevői részesüljenek, a kik eddig munkálkodásukkal bizalmat keltenek a munka sikere iránt, vagy benyújtott tervezetök jogosít eredmények reményére.

3. Óhajtandó, hogy a rendelkezésre álló összegből lehetőleg többen részesüljenek, hogy több hazai tudós nyerjen munkakört és több munkás legyen serkentve a munkára.

Ez elvek megállapításával figyelmen kívül marad az 1. pont értelmében a XII. számú ajánlat, mely hazánk fosszil flórájának megírásához kíván adatokat gyűjteni. A phytopalaeontologia része ugyan a növénytanak, de természeténél fogva mégis közelebb áll a geológiához, és a bizottság jónak látja ez ajánlat tevőjét, a ki e téren különben már sikerrel munkálkodott, figyelmeztetni, hogy ajánlatát tartsa fenn a majdan hirdetendő geológiai pályázatra.

A megállapodás második pontja értelmében sajnálattnl kénytelen a bizottság a több reményre jogosító ajánlatok miatt néhány oly ajánlatot is mellőzni, melyeknek kezdő szerzőit talán éppen e megbízatás serkentené a munkára, talán éppen ez adna irányt működésöknek. Ilyen a II. sz. ajánlat, mely hazánknak a Szolnokról Czegled és Szegedig menő vasút és a Tisza közti terület flóráját akarja tanulmányozni, de az ajánlattevők a növénytan terén eddig nem tüntették fel munkálkodásukat; azonkívül nem is nyújtanak olyan tervezetet, melyből a kutatás tudományos sikerére lehetne következtetni. Ezen szempont alá esik a III. számú ajánlat is, mely a Tolnamegye flórájára vonatkozó adatok összeállítására vállalkozik, bár szerzője tervezetéből meglehetősen szakavatottságra és tárgyának helyes fel fogására lehet következtetni.

A VIII. sz. ajánlat, mely a Magyarországi *Desmidiaceák* monographiáját akarja megírni, igen figyelemre méltó, és az ajánlattevő úgy benyújtott tervezetében és hozzá mellékelt rajzaiban mint tudományos folyóiratokban is jelét adta a növénytan terén való működésének, a számos vetélytárs között mindamellelt háttérben marad.

Több figyelemre és behatóbb vizsgálatra érdemesek ezek után az I., IV., V., VI., VII., X., XI., XIII., XIV., XV. és XVII. sz. ajánlatok.

Az I. sz. ajánlat „Magyarország gombavirányának kézikönyve“ c. nagy munkájának a megírására ajánlkozik; az egész 2000 forintot igénybe venné s előlegül 400 frtot kér. — A bizottság kíváncsúnak tartaná ugyan, hogy hazánk ez alsóbb rendű növényei tudományosan feldolgozva egy munkában megjelenének, és a bizottság az ajánlattevő szorgalma és szakértelme iránt sem táplál kétséget, mindamellelt ki kell nyilatkoztatnia, hogy a gombák éppen azon csoportját képezik a növényeknek, melyeknek rendszertana a folytonos, új meg új vizsgálatok következtében jelenleg ugyszólván fonrongásban van, minnek következtében a gombák rendszeres összefoglalását — ha lehetőségét mereven nem is tagadja, — nem tartja időszerűnek, annál kevésbé, minthogy az ajánlattevő ajánlotta rendszert a saját részéről nem tartja elfogadhatónak.

A IV. sz. ajánlat „Erdély kormophyt-növényeinek fűvészkönyve“ c. munka megírására ajánlkozik; kivitelére 5 évet igényelne és az egész 2000 frtra szüksége volna; azonfelül a munka megjelenésével a szokásos ívszerinti díjazásra is számot tartana. — Úgy tárgya mint az ajánlattevő tekintetéből figyelemre méltó, de másrészről oly nagyszabású ajánlat, hogy a jelenlegi viszonyok között, előzményes kutatások és a meglevő adatok kritikai feldolgozása, valamint a kétséges dolgok tisztázása nélkül ki nem vihető feladat; legalább teljes sikerrel nem. A bizottság másrészt kifejezi, hogy Erdély flórája ér-

dekes és megérdemelné, hogy pontos kutatásokkal és az adatok lelkiismeretes revideálásával a benne uralkodó zavarok tisztáztassanak.

Az V. sz. ajánlat „A Hany tőzegrét flórájának tanulmányozása”-ra vállalkozik; kivitelére 3—5 évet és az egész 2000 frtot igényelné. E 6 □ mfdnyi területen vizsgálatait az összes phanerogam és az edényes kryptogam-növényekre terjesztené ki; hiszi, hogy sok érdekes s hazánkra vagy a tudományra általában új adatnak jutna birtokába. — A bizottság méltányolja ajánlattevőnek vállalkozását e terület átkutatására, de nem kecsegtetheti magát oly eredmények reményével e csekély területről, hogy oly nagy összeg feláldozását merné javaslatba hozni; nem gondolja, hogy ismereteink hazánk flórájáról oly nagy mértékben gyarapodnának e kutatások által, mely arányban állana a ráfordított összeggel.

A VI. sz. ajánlat „A *Botrytis*-nem mongraphiája” c. munkának megírására vállalkozik; kivitelére 2 évet és tiszteletdíjúl 300 frtot igényelne. — Az ajánlatból, valamint a hozzá mellékelt két tábla eredeti rajzból kitűnik, hogy ajánlattevő e téren nemcsak teljesen otthonos, hanem a legújabb irányban is végzi vizsgálatait, melyek hivatva vannak a *Botrytis* nem élettani viszonyait, fejlődésmenetét és rendszertani helyzetét tisztába hozni. Ajánlattevőnek eddigi működése és szakértelme valóban hézagpótló munkára nyújt kilátást.

A VII. sz. ajánlat „A magyarországi *Bacillariaceá*-k monographiája”-nak megírására vállalkozik. — 700 frtot igényelne. A *Bacillariaceá*-k olyan növények, melyekkel nálunk eddig nagyon kevesen foglalkoztak s így mindenestre figyelemre méltó ajánlat. Különben egészen ugyanazon szempont alá esik mint a VI. sz. ajánlat.

A X. sz. ajánlat „A hazánkban általánosan elterjedt és könnyen hozzáférhető phanerogam-növényeket bonc-, élet- és fejlődéstani szempontból” akarja leírni; kivitelére 2 évet, tiszteletdíjúl 300 forintot igényelne. A munka vezérfonalul szolgálna tanároknak és kezdő növényanatomusoknak, és — mint ajánlattevő kifejezi — „alapját fogná képezni egy általa tervezett és megírandó mikroskopiának”. A bizottság örvendene, ha irodalmunkban ilyenmő munka megjelenne, azonban tekintetbe véve a munkának a tervezetben körvonalozott terjedelmét, a kivitelére irányzott idő (2 év) és a kért összeg (300 frt.) csekély voltát: a bizottság úgy látja, hogy ajánlattevő nem fogta fel egész terjedelmében a feladatot, melynek megoldására vállalkozott.

A XI. sz. ajánlat „Magyarország szőlőtőkéin élősködő gombák monographiája”-nak megírására vállalkozik; kivitelére 4 évet tiszteletdíjúl 1000 forintot igényelne, melyből előlegül utazásokra és gyűjtésekre 700 frtot kér. — A munka a szőlőtőkén élősködő gombákat összefoglalva tárgyalná, valamennyit röviden jellemezne és leírná; alak-, élet- és fejlődéstaniilag megvizsgálná, különös tekintettel azok-

ra, melyek veszélyesebb betegségeket és károkat okoznak ; azonkívül szem előtt tartaná a gyakorlati oldalát, mely a szőlőknek az élszidektől való megvédésére és megszabadítására célozna. — Első tekintetre igen figyelemre méltó ajánlat, és az ajánlattevőben megvan a biztosíték is, hogy feladatát helyesen oldaná meg ; de úgy látszik nagy súlyt fektetne a dolog gyakorlati oldalára s így inkább a gazdasági pályázat körébe tartozik. Eltekintve azonban ez iránytól, a bizottság másnemű, fontosabb ajánlatok mellett nem ajánlhat ilyen munkára olyan nagy összeget, mely a rendelkezésre álló összegnek felét teszi, annál kevésbbé, mert a veszélyes betegségeket előidéző és járványosan fellépő gombák száma nem nagy, s hazánkban a kár sem oly tetemes, melyeket ezek okoznak.

A XIII. sz. ajánlat tevője mindazon növények leírására vállalkozik, melyeket a Balkán-félszigeten 10 hónapi utazása alatt gyűjtött ; kivitелére 1000 frtot venne igénybe, melybe a mintegy 20 tábla rajznak elkészítése is bele van értve. A munka tulajdonképen készen van ; 1881. március havában benyújtaná ; — tartalmazná az összes észlelt fajokat, melyek közül 40 a tudományra egészen új, azonkívül számos kétes faj a tenyésztés útján nyert eredményekből lenne tisztába hozva ; végre a munka minden tekintetben vonatkozással volna hazánk flórájára és különösen délkeleti flórájának jellemét helyezni tiszta világításba. — Ez ajánlat több tekintetben figyelemre méltó. Nem vonatkozik ugyan közvetlenül hazánk flórájának kutatására, de Magyarország azon feladatának egy részét tölti be, melynél fogva hivatalva van a szomszédos keleti tartományok tudományos átkutatásához első sorban hozzájárulni ; a tervezetben felemlített anyag feldolgozását és az eredmények megbízhatóságát illetőleg kezeskedik az ajánlattevőnek európai hírnéve és lelkiismeretes pontossága ; e mű által hazánk flórája oly oldalról nyer felvilágosítást, mely valóban érdekes felderítésekre vezethet. Az ajánlat kulturális szempontból igazán országos érdekű ; hazánk tudományostörekvéseinek értékét kíválónan fogná emelni, ha európai hírnéve botanikusunktól magyar nyelven, magyar társulat kiadásában jelennék meg egy keleti tartomány ismertetéséhez és hazánk délkeleti része florisztikai jellemének megvilágításához járuló munka.

A XIV. sz. ajánlat „Magyarország növényföldrajzi kézikönyvé”-nek megírására ajánlkozik. Kivitелére 3—400 frtos részletekben az egész 2000 frtot igényelné és a szokásos ívszerinti díjazásra tartana számot. — Ajánlkozó tervének kivitелére az egész Magyarbirodalom bentazását vállalja magára, egy-egy nagyobb kikerekített egészet az Alföldet, a pozsonyi medencét, a fenyveseket és a havasok flóráját véve tanulmánya tárgyául. Mindenütt gyűjtene és feljegyezné mindazon adatokat, a melyek a vegetációra fontosak. A területek flóráját

formációk (mocsári, láp stb.) szerint állítaná össze, egybe hasonlítva más területek formációival. Ajánlattevő igéri, hogy megbízatása esetén összeállítja Magyarország növénygeographiai herbariumát, melyet a társulatnak engedi át. — A bizottság meg van győződve, hogy ez ajánlott kutatások által sok érdekes adat birtokába jutna a tudomány, a mire különösen az ajánlattevő ismert avatottsága és buzgalma nyújt kezességet; nem kételkedik abban sem, hogy az egykor kész mű egyike leendene növénytani irodalmunk legjobbjainak: de másrészt az egész ajánlatot oly nagyszabásúnak találja, hogy a jelen körülmények között, a hiányos előmunkálatok (Horvátország, Erdély florája stb.) miatt, sikeres megoldását nem tartja lehetőknek. <sup>1)</sup>

A XV. sz. ajánlat „Horvátország négy megyéje, katonai végvidéke, a magyar és horvát tengerpart s a horvát és dalmát határhegyek (vagy Erdélyország) edényes növényeinek felkutatására és leírására“ vállalkoznék és 1000 frtot venne igénybe a szokásos ívenkénti díjazás fentartása mellett. Ajánlattevő a kijelölt területet növényföldrajzi szempontból kutatná és formációk szerint foglalná össze. A tér valóban megérdemli a kutatást és sok adatra lehetne belőle kilátás, de a bizottságnak tudomása van, hogy ajánlattevő e terület átkutatására már a m. t. Akadémiától kapott volt segélyt és maga is mondja, hogy eddigi adataival az Akadémiának tartozik. Ez oly körülmény, mely egyrészt az újabb segélyezést és megbízatást feleslegessé teszi, másrészt pedig megbízatás esetén a Társulat követelményeit a t. Akadémia jogaival hozná összefüggésbe.

A XVI. sz. ajánlat „A Magas Tátra viránya“ megírására ajánlkozik; kivételére 600 frtot venne igénybe, melyet előlegesen kér utalványozni. Kutatását kiterjesztené az Árva, Vág, Poprád és Dunajec között fekvő tátrai területre, a még pedig ismeretlen völgyekre, kanyonokra és tetőkre. A bizottság kifejezi, hogy e terület hazánk egyik legjobban ismert része, melyet úgy hazai mint külföldi tudósok több ízben fölktattak és leírtak. Ha akad is völgy vagy hegytető, melyet a botanikusok még fel nem ktattak, azok nem nyújthatnak annyi adatot, a melyekért okadatolt volna a külön megbízás, különösen oly esetben, midőn a rendelkezésre álló összeget annyi fontos és érdekes munka óhajtja igénybe venni.

A bizottság az itt kifejtetteket egybevetve és a megállapított elveket tekintetbe véve a következő javaslatot terjeszti a választmány elé:

I. Bizassék meg DR. JANKA VIKTOR a m. nemzeti muzeum fővezeti őre, a XIII. sz. ajánlat tevője, az általa a Balkán-félszigeten észlelt növények leírásával, s ezzel kapcsolatosan hazánk délkeleti

<sup>1)</sup> Ennek ellenében SCHUCH JÓZSEF, bizottsági tag azt hiszi, hogy az adatok eddig máris oly számosak, hogy azok alapján Magyarország növény-földrajzát meg lehetne írni.

flórájának megvilágosításával, kikötven, hogy művét a Társulat kolumnásan magyarul és latinul fogja kiadni. Tiszteletdíja 1000 (egy ezer) forint, ebbe bele levén foglalva a két nyelvű szöveg és a rajzmellékletek elkészíttetésének tiszteletdíja is.

II. A növények élet- és fejlődéstani vizsgálataiból nyer a tudomány legtöbbet; azért ajánlja a bizottság, hogy Dr. MIKA KÁROLY, tanársegéd a kolozsvári egyetem növénytani tanszékénél, a VI. sz. ajánlattevője, bizassék meg „A *Botrytis*-nem monographiájá” nak megírásával. Tiszteletdíja 300 (háromszáz) forint, mely összeg a munka elfogadása esetében adandó ki.

III. A rendelkezésre álló összegből még fennmaradó 700 frtot Erdély flórájának tanulmányozására és kritikai megvizsgálására ajánlja a bizottság fordíttatni; ennek alapján javaslatba hozza, hogy Dr. SIMKOVICS LAJOS reáliskolai tanár N.-Váradon, a IV. sz. ajánlattevője bizassék meg Erdély flórájára vonatkozó tanulmányok tételével és az eddigi adatok kritikai összeállításával (NEILREICH mintájára), mely munkájára 700 (hétszáz) forint biztosíttassék számára és előlegül 300 frt utalványoztassék; az ivenkénti díjazást a választmány határozza meg a munka értéke szerint, melyre a bíráló bizottság majdani véleménye lesz irányadó.

IV. Arra az esetre, hogy ha SIMKOVICS LAJOS úr a bizottság ez ajánlatát nem fogadná el, megbízatásra ajánlja a bizottság a VII. sz. ajánlattevőjét Dr. MIKA KÁROLY-t, „A *Bacillariaceák* monographiájá”-nak megírásával, a midőn a *Botrytis*-nem monographiája maradna el s a 300 frt a munkálatok kiadási költségeinek fedezésére tartatnék fel.

Midőn a bizottság a választmánynak ez ajánlatokat teszi nem mulaszthatja egyrészt örömet kifejezni azon szép eredmény fölött, melyet az idei növénytani pályázat feltüntetett, de másrészt nem némithatja el sajnálkozásának kifejezését sem a fölött, hogy annyi érdekes, fontos és igazán nagy reményekkel kecsegtető ajánlatot mellőzni volt kénytelen a rendelkezésre álló összeg korlátolt volta miatt. Kifejezi végre a bizottság, hogy a választás nem volt könnyű, de egyszersmind kinyilatkoztatja azt is, hogy az ajánlatokat a fennforgó körülmények közt legjobb meggyőződése szerint tette.”

DR. JURÁNYI LAJOS.

KLEIN GYULA.

SCHUCH JÓZSEF.

A választmány a bizottság okadatolt véleményét magáévá teszi, ajánlatát elfogadja és annak alapján a bizottság által ajánlottakat munkáik kivitelével megbizza.

## KINEVEZÉSEK.

P. MAGNUS és M. C. L. WITTMACK tud. egyet. mag. tanárok Berlinben, u. o. rk. tanárokká neveztettek ki.

R. A. ROLFE a Kew-Herbarium Junior assistense lett.